

ADVIES

CRB 2020-2000

**Koester (lokale) media als
relancehefboom voor het (lokaal)
sociaal en economisch weefsel**

CCE
Conseil Central de l'Economie
Centrale Raad voor het Bedrijfsleven
CRB

Advies
Koester (lokale) media als relancehefboom voor het (lokaal)
 sociaal en economisch weefsel

Brussel
30.10.2020

Inbehandelingneming

Naar aanleiding van de voorstelling van het verslag over “de conjunctuur in de papier-, grafische en uitgeverijensector (CRB 2020-1918)” hebben de sociale partners van de sector, verenigd in de bijzondere raadgevende commissie (brc) voor de papier-, grafische en uitgeverijensector van de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven (CRB), tijdens hun vergadering op 9 oktober 2020 besloten om naar buiten te komen met een reeks aanbevelingen in de vorm van een advies.

In dit initiatiefadvies, dat op 30 oktober 2020 werd goedgekeurd, schuift de brc een aantal beleidsvoorstellen naar voren, die erop gericht zijn een reeks obstakels weg te nemen die de uitgeverijen en de papier- en grafische bedrijven ervan weerhouden een duurzaam herstel te realiseren.

Advies

1 Noodlijdende sector met een belangrijke maatschappelijk-democratische rol

Als gevolg van de coronapandemie is de digitale disruptie een versnelling hoger geschakeld en dit heeft een onvoorziene nefaste economische impact op de activiteiten van de sector. De drukkerijen, belangrijke afnemers van grafisch papier, kennen een forse conjunctuurachteruitgang in de eerste 8 maanden van 2020. Ze zien hun omzet in de eerste helft van 2020 slinken met 14,2%. De bezorgdheid bij de bedrijfsleiders is groot en dit heeft onvermijdelijk een impact op de investeringsbereidheid. De grafische sector schroeft zijn investeringen in de eerste helft van 2020 terug met 45,8%. Het gebrek aan vraag speelt de sector parten, wat ook wordt bevestigd door de ERMG. In de hout-, papier- en grafische sector ligt de tijdelijke economische werkloosheid volgens de bevraging van 22 september met 9% boven het Belgisch gemiddelde van 6%. De sector in zijn geheel verwacht tussen de pre-crisisperiode en het eind van dit jaar een werkgelegenheidskrimp van 3%. Hoogstwaarschijnlijk ziet de werkgelegenheidsprognose er voor de zwaar getroffen grafische nijverheid nog minder rooskleurig uit.

Ook de uitgeverijen kijken de eerste helft van 2020 aan tegen een omzetsdaling (-11,7%) en passen hun investeringsplannen neerwaarts aan met 22%. De informatie- en communicatiesector laat o.b.v. de ERMG-cijfers in de week van 22 september een omzetverlies van 21% optekenen. Dit betekent een duidelijke verslechtering tgv. de survey van 18 augustus, die een omzetverlies van 9% te zien gaf. De belangrijkste reden voor deze omzetsdaling is een gedaalde vraag naar advertenties (zo goed als afwezig voor sommige titels). De versnelde expansie van de B2C e-commerce tijdens de coronacrisis heeft de adverteerders richting online-advertentiekanaal geduwd, wat de advertentie-inkomsten voor de kranten- en tijdschriftenmarkt fors heeft doen terugvallen. Dit brengt niet enkel de uitgeverijen, maar de volledige waardeketen van papierbedrijven, drukkerijen en andere toeleveranciers in gevaar. Reclamefolders en flyers verdwijnen voor een groot stuk uit het straatbeeld en de gratis regionale pers kan op bitter weinig advertenties rekenen door de sluiting van de lokale handel. Ook de stilgevallen sportactiviteiten en het cultureel en verenigingsleven wegen sterk op de advertentie-inkomsten van de regionale pers. De boekenverkoop via fysieke verkoopkanalen werd eveneens hard geraakt door de coronacrisis. Al deze ontwikkelingen hebben de vraag naar grafisch papier aanzienlijk doen dalen. In de eerste 8 maanden van 2020 valt de papier- en kartonproductie met bijna 10% terug, wat uitsluitend te wijten is aan de verminderde productie van grafisch papier.

De papier-, grafische en uitgeverijensector kreunt onder de nefaste economische gevolgen van de COVID-19-crisis en vraagt op korte termijn beleidsmaatregelen teneinde een economisch bloedbad binnen de sector te vermijden.

Ondanks deze moeilijke economische context blijven de ondernemers uit de sector in de toekomst geloven en werken ze verder aan strategieën waarin de fysieke papierdrager complementair en/of aanvullend is aan de digitale drager. Drukwerk blijft namelijk een belangrijke en krachtige communicatiefunctie vervullen in het kader van de onafhankelijke informatieverspreiding aan de burgers, de aanprijzing van lokale handelswaren, de aankondiging van culturele en verenigingsactiviteiten.... De sterkte van de gedrukte onafhankelijke pers en de gedrukte gratis regionale pers is dat ze specifieke doelgroepen bereiken die niet via andere, o.a. digitale wegen kunnen worden bereikt. Naast deze maatschappelijk-democratische rol zal de onafhankelijke pers en in het bijzonder de gratis regionale pers ook een essentiële ondersteunende rol spelen in het herstel van het lokaal economisch en cultureel weefsel. De evenementensector, de horeca en de non-foodretail zijn immers nog steeds niet hersteld van de economische impact van de coronapandemie. Het grootste economische slachtoffer van de coronacrisis is de vrijetijdssector. Volgens de ERMG-septemberenquête ziet deze sector zijn omzet wegsmelten met 81%, gevolgd door de horeca (-39%) en de non-foodretail (-16%). Wanneer sport, cultuur en andere evenementen opnieuw zonder COVID-19-risico zullen mogen plaatsvinden, zal de wisselwerking tussen deze evenementen en de (lokale) media absoluut noodzakelijk zijn om de vrijetijdssector krachtadig terug op te starten. Ook de getroffen lokale handel zal de regionale pers (die immers gratis is) nodig hebben om zijn productaanbod of diensten te promoten. Voor de sociale partners uit de sector staat het vast dat drukwerk en geschreven (lokale) media een noodzakelijke hefboom zullen zijn voor de ondersteuning van de relance van de evenementensector en de lokale economie in het post-COVID-19-tijdperk.

2 Koester (lokale) media als relancehefboom voor het (lokaal) sociaal en economisch weefsel

De (lokale) media-industrie vormt als het ware de smeerolie voor het sociaal en lokaal economisch weefsel doordat ze de ontwikkeling van cultuur-, sport-, retail-, immo- en reisdiensten ... ondersteunt. De bijdrage die de media-industrie levert aan de (lokale) economie in haar geheel is dus vele malen groter dan haar economisch gewicht.

In deze tijden van crisis vervult de pers een cruciale rol. Meer dan ooit tevoren zet ze zich in om de burgers kwaliteitsvolle en betrouwbare informatie te leveren. Kranten, magazines en nieuwssites werden nooit meer gelezen dan nu. De burgers raadplegen dus meer dan ooit de klassieke media en hun nieuwssites in hun zoektocht naar betrouwbare informatie.

Dit groeiend bereik en de kwalitatieve context die deze publicaties bieden, maken van deze media een onmisbare partner voor de communicatie die de overheid in deze crisisperiode wenst te verspreiden, vooral op het gebied van volksgezondheid, maar evenzeer op elk ander gebied, en zeker ook in het kader van de relance van de economie.

De sociale partners van de sector vragen dan ook aan de overheid hun communicatiecampagnes zo te oriënteren dat de pers in haar geheel een plaats krijgt die overeenstemt met het vertrouwen dat het publiek erin stelt en met haar essentiële rol in een democratische samenleving.

De sociale partners van de sector wensen in het bijzonder het belang van de gratis regionale pers als voedingsbodem voor de ondersteuning van het lokaal economisch en sociaal weefsel te benadrukken. Volgens WE MEDIA blijkt uit onderzoek dat 90% van de bevolking dit medium leest en dat het een belangrijk uitstalraam is voor de promotie van verenigingsactiviteiten en lokale handelsactiviteiten, in het bijzonder voor de detailhandel. De overheid erkent ook het belang van dit medium door het van bij de start van de coronacrisis als een essentieel bedrijf te bestempelen.

Bovenop de uitdagingen die voortkomen uit de digitale disruptie heeft de coronapandemie er bij de gratis regionale pers stevig ingehakt. De tijdelijke sluiting van handelszaken en het stilvallen van elke publiciteit heeft de advertentie-inkomsten maandenlang tot nul herleid, waardoor verscheidene edities niet zijn kunnen verschijnen. Nu de lokale handelszaken hun deuren opnieuw moeten sluiten, wordt deze problematiek verder uitgediept. Het stilgevallen openbaar en cultureel leven laat ook een belangrijk aandeel van de advertentieruimte onbenut en dit laat zich duidelijk voelen in de advertentie-inkomsten.

In deze op lange termijn onhoudbare situatie brengen gemeentetaksen een extra mokerslag toe aan de reeds noodlijdende gratis regionale pers. In Vlaanderen past 65% van de gemeenten deze taksheffing toe op het ongeadresseerd drukwerk. Elke gemeente hanteert een verschillend tarief, wat in de praktijk resulteert in een kluwen van tientallen verschillende tarieven. Op het Waals grondgebied hanteren de gemeenten het referentietarief dat is vastgelegd in de "Circulaire relative à l'élaboration des budgets des communes de la Région Wallonne¹". De sociale partners van de sector stellen vast dat de Vlaamse gemeentetaksen op het ongeadresseerd drukwerk in de praktijk 3 tot 5 maal hoger kunnen zijn dan het Waals richttarief, wat op zich voor bepaalde publicaties nog altijd hoog is. De sociale partners van de sector betreuren dat in deze huidige penibele economische omstandigheden de distributie van de gratis regionale pers, het advertentiemedium bij uitstek voor de relance van het lokaal economisch en cultureel weefsel, dermate wordt belast.

Met ontzetting stellen de sociale partners vast dat het richttarief voor de huis-aan-huisbedeling van de gratis regionale pers op Waals grondgebied in 2021 met 42% wordt verhoogd ten opzichte van 2020.

In deze context zou dit tarief in de huidige crisisperiode idealiter worden herleid naar een nultarief voor de gratis huis-aan-huisbladen. Voor vele publicaties die belangrijk zijn voor burgers die geen toegang hebben tot digitale media, voor de lokale handel en het lokale gemeenschapsleven is zo'n volledige vrijstelling van levensbelang.

Aangezien de gratis regionale pers een essentiële ondersteunende rol speelt in het herstel van het lokaal economisch en sociaal (cultureel, sportief...) weefsel, is het uiterst contraproductief om dit medium in tijden van economische recessie extra te belasten. Daarenboven is de gratis regionale pers, in tegenstelling tot de sociale media, verplicht om minimaal één vierde nieuwsinhoud te bevatten naast de advertenties en is ze gehouden aan de deontologie van de journalistiek en de deontologische regels van het Communicatie Centrum vzw. De sociale partners van de sector staan positief tegenover de milieu-initiatieven van de regering en benadrukken in deze context dat het hoogkwalitatief papier dat als grondstof dient voor de gratis regionale pers 100% recycleerbaar is en dat er geen plastic verpakking aan te pas komt. De sociale partners drukken ook hun bekommernis uit over de achteruitgang van het lokale bindweefsel en de lokale handel, die steeds meer in de verdrinking komen van de internationale e-commercegroepen, spelers die daarenboven weinig of niets bijdragen aan de financiering van onze welvaartstaat.

---

¹ <https://interieur.wallonie.be/circulaires-budgetaires-2021>

Om de bovengenoemde redenen vragen de sociale partners van de sector aan de overheid de gratis regionale pers in haar maatschappelijke en economische toegevoegde waarde te erkennen door de verspreiding van dit medium vrij te stellen van gemeentetaksen.

3 Rechtszekerheid over de verlenging van de concessies inzake de thuisbezorging van de gedrukte kranten en tijdschriften

Belang van onafhankelijke informatie voor alle burgers

In de huidige crisissituatie is een onafhankelijke informatiedoorstroming over het menselijk en economisch drama dat de coronapandemie teweegbrengt een kernopdracht van de onafhankelijke pers. De bevolking heeft nu meer dan ooit recht op onafhankelijke informatie over het beleid en over de redenen waarom de politiek de huidige moeilijke en krachtdadige maatregelen moet nemen. In het regeerakkoord (dd. 30/09/'20) gaat in de context van de universele postdienst bijzondere aandacht uit naar *de burgers die het zwakst staan in de maatschappij bij de digitale transformatie*. Het is van democratisch belang dat onafhankelijke nieuwsinformatie alle burgers kan bereiken, ook de mensen die geen digitale toegang hebben. Als onafhankelijke nieuwsverslaggever garanderen de erkende kranten en tijdschriften de pluraliteit van meningen en bevorderen ze het politiek debat. Ze vormen ook een belangrijk tegengewicht voor fake news, wat volgens de regering een belangrijke bedreiging vormt voor de democratie. Ook na de crisis zal de onafhankelijke pers een essentiële ondersteunende rol blijven spelen in het herstel van het economisch en cultureel weefsel.

Nood aan een spoedige beslissing van de EC over de verlenging van de concessieovereenkomsten voor de thuisbezorging van erkende kranten en tijdschriften

De sociale partners van de sector, verenigd in de brc Papier-, grafische en uitgeverijensector van de CRB, willen in deze context de boodschap uit hun advies "*Concessies voor de bedeling van erkende kranten en tijdschriften*" ([CRB 2018-3350²](#)) en het belang van de concessieovereenkomsten nogmaals onderlijnen. Zonder deze dienst van algemeen economisch belang (DAEB) dreigt de hele sector van gedrukte kranten en tijdschriften in te storten, met een onmiddellijke en ingrijpende impact op de werkgelegenheid én op de brede informatiedoorstroming naar alle bevolkingslagen. De leden van de brc roepen de overheid dan ook op om in deze crisistijd de sector van de papier- en grafische bedrijven en de uitgeverijen gepast te ondersteunen door hun o.a. snel de nodige rechtszekerheid te bieden m.b.t. deze DAEB. Dit biedt een belangrijk economisch houvast om verder te investeren in media, en in de geschreven pers³ in het bijzonder.

---

² <https://www.ccecrb.fgov.be/p/nl/601/concessies-voor-de-bedeling-van-de-erkende-kranten-en-tijdschriften/12>

³ Hoewel de uitgeverijen fors investeren in hun digitaal aanbod, bestaat het lezersbestand van de onafhankelijke pers tot op heden nog steeds hoofdzakelijk (>80%) uit abonnees die hun papieren publicaties thuisbezorgd krijgen door bpost in het kader van de concessieovereenkomsten.

De vorige federale regering heeft met haar besluit van 6 december 2019 om de DAEB te verlengen een grote stap vooruit gezet om alle burgers gelijke toegang tot onafhankelijke informatie te garanderen en hiermee tegelijk rechtszekerheid gegeven aan de sector over deze bedeling. De officiële notificatie van de Europese Commissie over de conformiteit van de verlenging van de concessies met de interne markt blijft helaas nog steeds uit. **De sociale partners van de sector vragen de regering om bovengenoemde redenen er bij de Europese Commissie op aan te dringen om binnen de kortst mogelijke termijn een beslissing te nemen aangaande de verlenging van deze concessies.**

4 Financiële overheidsondersteuning versus solvabiliteitscriteria openbare aanbestedingen

De sector geeft aan dat de leningen die de Franse Gemeenschap ter beschikking stelt aan o.a. boekenuitgeverijen een heel goed initiatief zijn. In deze context zou men echter nog een nadelig neveneffect moeten wegwerken, namelijk het feit dat deze leningen net als andere leningen in de boekhouding als vreemd vermogen moeten worden opgenomen. Dit verslechtert de balans tussen het eigen en het vreemd vermogen. Hierdoor gaan de boekhoudkundige solvabiliteitsratio's achteruit. Als deze ratio's te veel achteruitgaan, kan dit op zijn beurt een reden zijn om boekenuitgeverijen om solvabiliteitsredenen uit openbare aanbestedingsprocedures te weren. De sector pleit er dan ook voor om overheidsleningen niet mee te rekenen in het vreemd vermogen bij de berekening van de solvabiliteitsratio's voor openbare aanbestedingen.

De sociale partners van de sector moedigen een financiële overheidsondersteuning als ruggensteun voor de waardeketen van de boekensector aan, maar vragen de overheid erop toe te zien dat deze beleidsmaatregelen achteraf niet leiden tot het uitsluiten van boekenuitgeverijen om deel te nemen aan openbare aanbestedingsprocedures.

5 Inzetten op heroriëntering en opleiding

Om ten volle te kunnen inspelen op de digitale omwenteling en de structurele uitdagingen die hieruit voortvloeien, heeft de papier-, grafische en uitgeverijensector nood aan werknemers die naast technische vaardigheden ook digitale, creatieve en ondernemerschapsvaardigheden beheersen. De sociale partners moedigen de overheid daarom aan te investeren in interdisciplinaire opleidingen die gecombineerd inzetten op deze vaardigheden.

Heroriëntering/omschakeling en de voortgezette opleiding van het personeel zullen een belangrijke succesfactor vormen voor het welslagen van de sector in zijn duurzame transformatie-initiatieven teneinde de werkgelegenheid in de sector te kunnen blijven waarborgen. **Door als overheid deze investeringen in menselijk kapitaal mee te ondersteunen, draagt ze bij aan haar werkgelegenheidsambities en de in het regeerakkoord vooropgestelde arbeidsparticipatiegraad van 80% tegen 2030.**